

prohibuerit in popularibus concionibus disputare de alterutra parte hujus controversiæ, rationibus, vel DD. auctoritatibus propriam sententiam asserendo, et contrariam refellendo; et in super Paulus V, in alia Bulla relata n. III mandaverit iis qui piam sententiam tuentur, ut aliam opinionem in publicis actibus non impugnent, nec de ea aliquo modo agant, seu tractent, quibus verbis videntur hi Pontifices prohibuisse adhuc confutare fundamenta sententiæ oppositæ; attamen dicendum, vel quòd prædictæ Bullæ quoad hoc non sint usu receptæ, vel quòd laudati Pontifices intellexerint loqui tantum de iis, qui pro pia sententia contendunt, ac si de *Dogmatibus esset*, juxta verba quæ S. Pius subdit in dicta Bulla; vel quòd vetaverint tantum directè contrariam sententiam impugnare, non autem indirectè argumenta solvendo; vel tandem omnino dicendum, easdem Bullas super hoc puncto moderatas fuisse ab ultima Bulla Alexandri VII, ubi apertè permittitur argumenta solvere contrariæ sententiæ.

249. — Quamvis igitur non liceat piam sententiam ut Dogma fidei defendere, licitum tamen nobis procul dubio est, eam veram et communem asserere cum *Salmant. Tract. 20. c. 9. n. 12. Abelly. in sua Med. Theolog. Tract. de Incar. cap. 7. sect. 3.* Imò eam vocare moraliter certam et proximè definibilem de fide, ut tenent *Viva in Q. Prod. ad Trutin. et in suo Cursu Theol. Schol. part. 8. p. 8. Disp. 1. q. 2. n. 7. cum Velasq. et Sifilino;* ut etiam sentiunt *Raynaudus in sua Pietate, Lugduni n. 29. Auct. Coronæ Virginæ, Prop. 102. Platellius part. 2. n. 353. Franc. Peyrin. in sua Theol. Edmundus Simonet in suis Instit. Theol. Tom. 1, p. 353. Cardin. Boerardus in suo Exam. Theol. Lossada in sua Disc. Theolog. super defin. Immac. Concept. Idem tenet Duvalius 1. 2. quæst. ult. de Peccatis, ubi sic concludit: « Satius » puto dicere opinionem nostram esse in apice certitudinis Theologicæ; nihilque ei pro fidei assensu, præter expressam Ecclesiæ definitionem, deesse. »*

250. — Tot igitur auctoritatibus munitus idem ego ut minimus assero, et breviter hęc probabo. Protestor quidem nullatenus me recedere velle à Pontificiis Decretis, quibus obediens subscribo, sed tantum in meæ Regiæ obsequium hęc rationes promovere sententiæ piæ ad mentem alicujus dilucidandam, qui contrarium sentiret. Etenim reapse mihi videtur pia sententia, licet usque adhuc non sit de fide declarata, esse hodie luce meridiana clarior.

251. — Omitto eam probare Revelationibus, quas alii afferunt. Scriptum enim invenitur, Beatam Virginem sic revelasse S. Birgittæ l. 6. c. 12. Tom. 2. « Omne peccatum Adæ segregatum fuit à me. » Et c. 49. « Et veritas est, quod ego concepta » fuerim sine peccato originali. » Et c. 45. « Sed scito, quòd » Conceptio mea non omnibus nota fuerit: sic placuit Deo, quòd » amici sui piè dubitarent de Conceptione mea, et quilibet ostenderet zelum suum, donec veritas claresceret in tempore opportuno. » Aliam affert *Caramuel* Revelationem factam à D. Th. Aquinate Ven. Dominico à Jesu Maria Generali Carmelitarum

excalceatorum, nempe revelatum eidem fuisse, quòd futurum esset Concilium, quo immaculata Deiparæ Conceptio definiretur. Hanc autem Revelationem asserunt *Suar. et Vasq. qui disputat. 179. in 3. p. n. 78.* contra eos qui prædictas Revelationes tanquam somnia feminarum super hoc puncto contemnunt, sic subdit: « Revelationes figmenta muliercularum appellare revera temeritate non vacat. » Et paulò ante dixerat: « Bonaventura cautiùs de Revelationibus sui temporis locutus est, non audens reprehendere celebrantes hujusmodi Festum propter factas Revelationes. » *Petrus Canisius* ita quoque scripsit: « Neque tamen aspernemur, si quæ extant Revelationes, quæ honorum fidem merentur, et Conceptionis doctrinam confirmant, cum scriptum » esse sciamus: Spiritum nolite extinguere. » *Thess. 3.*

252. — Cæterum piæ sententiæ certitudinem illius fautores non jam intendunt ex his Revelationibus vindicare; firmiora adsumt argumenta ad eam probandam, ut ex hinc breviter exponam. Probatur I. ex Scriptura, et præsertim ex illo (*Cant. 4.*) « Tota » pulchra es, amica mea, et macula non est in te. » Hic autem textus litteraliter intelligitur de B. Virgine, et ex eo S. Ildeph. ac D. Th. 3. p. q. 27. art. 4, probant immunitatem Deiparæ ab omni culpa actuali. Si ergo ex hoc textu probatur B. Mariam nullam incurrisse actuale culpam, ex eodem etiam probatur nullam incurrisse culpam originalem, aliàs non esset tota pulchra. Hinc dixit Idiota (*in Contempl. B. V. c. 3.*): « Tota pulchra es, » Virgo gloriosissima, non in parte, sed in toto, et macula peccati » sive mortalis, sive venialis, sive originalis non est in te. » Item quid significat illud: « Ave gratia plena, Dominus tecum, » quod dixit Angelus Mariæ? Quid illud: « Benedicta tu inter mulieres, » quod protulit Elizabeth? Quid illud: « Fecit mihi magna qui » potens est, » quod ipsa B. Virgo pronunciavit? Nisi quòd ipsa sola benedicta inter mulieres propter culpam originalem maledictas, inter magna quæ Deus ei contulit, hoc maximum privilegium (utique negatum Angelis, et Adamo) obtinuerit: et divina gratia plena, id est nunquam peccati labe inquinata, semper Deo amica, et unita, sua gratia fuerit decorata. Hoc enim expressit S. Aug. *Serm. 11. in Natal. Dominicum*, super enunciatis verbis: « Ave gratia plena, » ubi sic S. Doctor dicit: « Quibus » ostendit ex integro (nota hoc ex integro) iram primæ sententiæ » exclusam, et plenam benedictionis gratiam restitutam. » Opponunt Adversarii illud *Apostol. ad Rom. 5. Omnes in Adam peccaverunt.* Sed respondetur argumentum probare nimis, quia probaret esse de fide, quòd B. Virgo maculata fuisset, quod nemo dicit, nec dicere potest. Itaque Scriptura hæc accipienda est cum exceptione B. Mariæ; in Scriptura enim etiam universaliter asseritur: *Non est homo, qui non peccet. Paralip. 1. 2. In multis offendimus omnes. Jac. 3.* Et tamen de fide est, ut declaravit *Trid. sess. 6. Can. 23.* B. Virginem nullam culpam actualem commisisse.

253. — Prob. II. Ex Bullis Pontificum; Sixtus enim IV, in sua Bulla: *Cum præexcelsa*, ut supra, loquens de Conceptu

Mariæ, dicit « De ipsius immaculatæ Virg. mira Conceptione. » Cur mira, nisi immaculata fuisset? Idem Pontifex approbavit Officiam B. V. « Leonardi de Nogarolis, » ubi non semel nominatur « immaculata Conceptio » et asseritur, « Virginem per » merita Christi prævisa ab omni macula præservatam. » Deinde Paulus V expressè mandavit, ut fideles in Missa, et Officio hujus Festi celebrandi, non alio quam Conceptionis nomine uti debuissent; ex quo videtur certum, Pontificem præcepisse hoc ad omnem æquivocationem tollendam, ne sub nomine Conceptionis sanctificatio Virginis in utero post primum instans, ut Adversarii intelligebant, intelligi posset. Sed maximè urget Bulla Alex. VII, ut supra n. V enunciata, qua fuit declaratum ab Ecclesia celebrari Festum B. V. non quidem sanctificatæ post primum instans, sed à labe originali in primo instanti suæ Conceptionis secundum piam sententiam præservatæ. Et inde Pontifex prohibet omnem contrariam interpretationem directè vel indirectè quovis prætextu etiam definibilitatis.

254. — Prob. III. ex Conciliis. Prætermitto Con. Basileense, in quo decretum fuit piam sententiam esse tenendam. Quamvis quoad hoc Concilium aliqui non frustra notant, quod etsi Eug. IV illud exauctoravit, tamen (ut ait *Raynaudus*) Concilii Decreta, quæ nec ipsum Eugenium, nec auctoritatem Pontificiam tangebant, rata esse voluerit. In VII autem Synodo Generali act. 5. sic habetur: « Si quis non confitetur Sanctam semperque V. Mariam propriè ac verè Dei genitricem sublimiorem esse omni » visibili et invisibili creatura, anathema sit. » Quomodo B. Virgo posset dici sublimior omnibus Creaturis adhuc Angelicis; si aliquando fœdata fuisset à culpa originali, qua non solum inferior aliquando omnibus Angelis, sed omnino gratiæ expers, et Dei inimica extitisset?

255. — Accedit Conc. Trid. quod revera noluit piam sententiam de fide expressè declarare, dum in sess. 5. num. 5. tantum dixit: « Declarat tamen hæc ipsa S. Syn. non esse suæ intentionis » comprehendere in hoc Dec. ubi de peccato originali agitur, » Beatam et immaculatam Virginem Mariam Dei genitricem, » sed observandas esse Constitutiones fel. record. Sixti Papæ IV, » sub pœnis in eis Constitut. contentis, quas innovat. » Sed hæc obiter notandum illud quod testatur *Hieronymus Ormachæa Prolog. 3. in Cant.* nempe ipsummet legisse Romæ totam sessionem Tridentini, ubi de hac quæstione tractatum fuit, et ferè nullum, qui non esset de familia S. Dominici, contra immaculatæ Conceptionis sententiam suffragium præstitisse. Addit *Lancis. Tom. I. Opuscul. 11. c. 13. p. 49.* Concil. demum conclusisse, ut declararetur B. Virgo concepta fuisse sine peccato originali; sed ob instantissimas preces aliquorum Theologorum Sancti Dominici, ut supersederent à Decreto usque ad aliud tempus, Concilium supersedit.

256. — Quamvis tamen Trident. hoc Decr. tunc omiserit emanare, verum in alio Canone, quem emisit, certam nostram sen-

tentiam reddidit. In Canone enim 23. sess. 6. sic dixit: « Si » quis hominem... dixerit... posse in tota vita peccata omnia, » etiam venialia, vitare, nisi ex speciali Dei privilegio, quemad- » modum de B. Virgine tenet Ecclesia; anathema sit. » Ex quo Canone certè deducitur Deipara à culpa originali immunis fuisse; nam, ut bene arguit *P. Coninck* in sua Theol. et *Spinellus* in suo aureo libro de B. Virgine, si certum est juxta Concil. et de fide, divinam Matrem nullam culpam actuale commisisse, certum consequenter est certitudine theologica, quòd ipsa maculam originale non contraxit. Ratio patet, quia sicut impossibile est, ut qui peccatum originale unà cum suo fomite contraxit, expers sit omnis peccati actualis; ita qui nullum peccatum actuale commisit, necessariò impossibile est, quòd maculam originale contraxerit, ut docet *S. Aug. l. 5. contra Julian. c. 9.* ubi ideo Christum Dominum nullum peccatum actuale perpetrasse dixit, quia nullum peccatum contraxit originale.

257. — Prob. IV. ex SS. PP. Falsum quippe est dicere omnes Patres esse pro opposita sententia: *Bellarmin.* enim in *Controc. de Amis. Gratia l. 4. c. 15 et 16*, probabiliter interpretatur Patres, qui contrarium sentire videntur, et plures refert piæ sententiæ faventes, inter quos bene numerari potest *S. Ambros.* qui scripsit in *Ps. 118. ad ultimum versum*: « Suscipe me non » ex Sara, sed Maria, ut incorrupta sit Virgo, sed Virgo per » gratiam ab omni integra labe peccati. » *S. Ansel. in c. 12. ad Cor.* « Omnes mortui sunt in peccatis sive originalibus, sive voluntate » additis, nemine prorsus excepto, dempta Matre Dei. *S. Petrus » Dam. Serm. de Assum. Caro Virginis ex Adam assumpta, ma- » culas Adæ non admisit. »*

258. — His et aliis accedit sensus communis fidelium: immaculatam enim Concept. testatur *Ægidius à Præsentatione de Præsero. Virginis q. 6. ar. 4.* omnes tueri Religiosos Ordines, et ex eodem Ordine S. Dominici, licet sint 92 Scriptores pro contraria, tamen 137 pro pia sententia adsunt, ut quidam Recentior enumerat. *Alex. VII.* in sua Bulla, ut supra, declarat hanc sententiam celebriores Academiæ, et Catholicos ferè omnes complecti. Quo argumento *Petavius Tom. 5. p. 2. l. 14. c. 2. n. 10.* maximè enititur ad illam probandam, et bene vincit, ut ait doctissimus Episcopus Torni in *Adnot. ad Estium l. c.* Ex quo enim, nisi ex communi fidelium sensu, hauritur certitudo, quòd Deipara saltem ante nativitatem fuerit sanctificata? Ex quo certissimum, quòd eadem B. Virgo et anima, et corpore fuerit in cælo assumpta? Si ergo de his nemo dubitat, quomodo dubitari potest de Conceptione immaculata, quam Fideles omnes tenent, et defendunt?

259. — Opponunt Adversarii auctoritatem S. Bernardi, et S. Thomæ. Sed ex eisdem Sanctis Doctoribus magis nostra sententia valde firmatur; licet enim S. Bernardus in sua *Epist. in Canonicos Lugdun.* invenisset, quòd festum Conceptionis Deiparæ celebrasset, monens quòd Apostolicæ Sedis auctoritatem expec-

lare debuissent (et ibi addidit bene colendum diem Nativitatis, et Assumptionis B. Virginis, quia sic ab Ecclesia jam fuit acceptum): attamen ex hoc eodem arguitur, ut bene notat *Bellarmin.* l. 3. de *Cult. SS.* c. 16, quòd si Sanctus Bernardus nunc videret Festum Conceptionis immaculatæ ex auctoritate Romanæ Ecclesiæ celebrari, ipse quoque libentissimè celebraret.

260. — Quòd autem ad doctrinam S. Thomæ, revera adhuc incertum est, de qua sententia fuerit S. Doctor; quamvis enim in *Summa* aliud sensisse videatur, tamen in pluribus locis, præsertim in *Epist. ad Gal.* c. 3. lect. 6, clarè Conceptionem Virginis immaculatam fuisse censet, ubi scribit: « Mulierem autem » ex omnibus non inveni, quæ a peccato omnino immunis esset, » ad minus originali, vel veniali. Excipitur purissima, et omni » laude dignissima, Virgo Maria. » Clariùs in 1. *Sententiarum Dist. 44. ar. 3 ad 3.* sic scripsit: « Dicendum, quòd puritas in- » tenditur per recessum à contrario: et ideo potest aliquid crea- » tum inveniri, quo nihil purius esse possit in rebus creatis, » si nulla contagione peccati inquinatum sit; et talis fuit puritas » Mariæ Virginis, quæ a peccato originali et actuali immunis » fuit. » Quibus verbis (ait Episcopus Torni l. c.) nimis aperte patet Divum Thomam hoc loco sensisse B. Virginem ab originali culpa fuisse expertem, cum ea verba minime aliam contrariam interpretationem patiantur. In *Summa* autem, etsi *D. Th.* 3. p. 1. q. 27. ar. 2. ad 3. dicat, quòd in festo Conceptionis celebraretur Festum sanctificationis potius, quàm Conceptionis Deiparæ; quia tunc temporis dubium erat, de quo Festum celebrabatur, an sanctificationis in utero, vel an Conceptionis in primo instanti. Sed hodie jam est declaratum ex Bulla Alex. VII. ut diximus, celebrari Festum non sanctificationis, sed Conceptionis B. Virginis à peccato originali præservatæ. Idem autem S. Doctor in *art. 1. prædictæ qu.* ubi tractat, an B. Virgo fuerit in utero sanctificata? Ex ratione, quia Ecclesia jam ex tunc Nativitatem celebrabat B. Mariæ, infert tenendum, ipsam ante Nativitatem sanctificatam fuisse; et cur? Quia, dicit: « Non celebratur Festum » in Ecclesia, nisi pro aliquo Sancto. Ergo B. Virgo fuit » in utero sanctificata. » Hinc patet, quòd si S. Thomas nunc temporis scriberet, quo ab Ecclesia declaratum est secundum piam sententiam celebrari Festum B. Mariæ præservatæ à peccato originali in primo instanti suæ Conceptionis, sive infusionis animæ in corpus, certè aliter sentiret ac scriberet, ut ait *Suar. in Comm. a. 2.* his verbis: « Si præsentem Ecclesiæ faciem D. » Th. vidisset, aliter de immaculata Virginis Conceptione docturus esset. » Idem dicit *Petauius* de D. Thoma. Idem *Gabriel in 3. Dist. q. 1.* qui scribit: « Non esse culpandos S. Bernardum, » nec S. Th., S. Bonaventuram, et cæteros DD. oppositum olim » opinantes; quia eorum tempore nulla determinatio Apostolicæ » Sedis facta fuit; nec Festivitas illa generaliter tunc fuit per » Orbem celebrata. » Idem dicunt plures etiam Dominicani, et signanter *Joannes de Fenario* Doctor Parisiensis et Magister

Gener. Ord. Præd. ut refert *Catharinus*. Idem dicit *Joannes a S. Thoma Tom. 1. p. 1. Qu. 2. de Approb. Doctrina S. Th.* citans alios Thomistas.

Accedit S. August. qui disputans de quadam alia doctrina, contra *Cresconium l. 1. c. 23.*, eum monet Ecclesiam consulere. Sed nunc non est opus super nostra sententia Ecclesiam consulere, cum jam Ecclesia mandaverit Festum Conceptionis immaculatæ juxta piam sententiam celebrari. Et ex hoc maximo argumento, in Ecclesiæ auctoritate fundato, fautores piæ sententiæ rectè asserunt nostram sententiam esse proximè de fide definibilem; de Ecclesiæ enim auctoritate loquens *S. Th. 2. 2. q. 10. ar. 12.* sic docet: « Maximam habet auctoritatem Ecclesiæ con- » suetudo, quæ semper est in omnibus æmulanda... Unde magis » standum est auctoritati Ecclesiæ, quàm auctoritati vel » Aug. etc. » Scribit etiam *Valent. Tom. 3. D. 1. q. 1. p. 7. §. 41.* loquens de auctoritate Pontificis: « Circa quæ ad pietatem Reli- » gionemque spectant, est infallibilis ejus auctoritas. » Addit *Euseb. Nuremb. in Theoria comp. 2. p. §. 1.* quòd Decreta morum, approbatio Sanctitatis, etc. necnon Institutiones Festorum, quæ considerantur ab infallibili Capite ordinatæ, ab omni errore excipiuntur. Deinde idem *Euseb. in Opere Pathen. de Perpetuo object. Festi, c. 31.* refert votum à Cardinale Bellarmino prolatum circa B. Virginis Conceptionem jussu Pauli V coram S. C. Inquis. Generalis Rom. quo Bellarminus ita sensit: (Si fortè non placet tunc ulla formalis definitio, saltem deberet fieri præceptum omnibus Ecclesiis, ut recitent Officium de Conceptione, quomodo recitat Ecclesia; sic enim sine definitione haberet intentum.)

261. — Hinc non satis piè, nec probabiliter quidam Recentior scripsit possibile fore, quòd Ecclesia aliquando definiat Conceptionem B. Virginis fuisse maculatam. Dum, ut bene advertit *Vasquez*, minime censendum, quòd Ecclesia unquam tanquam fidei Dogma definiat B. Virginem in peccato originali conceptam esse, eò quòd auctoritate sua Festum Conceptionis in tota Ecclesia jam præceperit celebrari. Et idem sine dubitatione asseruit *Thyrsius Gonzalez* in suo Opusc. quo tuetur proximam definibilitatem immaculatæ Conceptionis. Ideo opportunè notanda sunt verba *Blosii c. 5. fol. 623.* ubi sic ait. « Mirum sanè est adhuc » nostro ævo inveniri, qui puritatem Conceptionis Beatissimæ » Virginis vocent in dubium, et suam opinionem obstinatè teneantur, citantes sententias SS. PP. qui si nunc viverent, aliud » procul dubio sentirent. Certè Romana Ecclesia, hoc ipso quòd » Festum Conceptionis celebrandum assumpsit, satis affirmavit » eandem Conceptionem fuisse omnis contagionis expertem: » profana siquidem Festa non celebrat Ecclesia. » Et *Summ. Pont. Bened. XIV. in suo doctissimo Opere de Canoniz. Sanctor. l. 1. c. 42.* dicit nostram sententiam hodie esse moraliter certam, et solummodo deesse definitionem Ecclesiæ, ut fideles teneantur credere fide divina Conceptionem Virginis immaculatam.

tare. Nec valet dicere, quòd aliàs Maria, si maculam ori-
 et non contraxisset, non posset dici à Christo redempta;
 si communiter responderetur, quòd ipsa, cùm fuerit à culpa
 conservata, verè, et modo nobiliori redempta fuerit; docet enim
 D. Aug. in Ps. 85, verbo *Confitebor*, quòd mittendus in carce-
 rem, etiam dicatur à carcere liberatus ab illo qui eum liberat, ne
 in carcerem perducatur. Hæc autem nobilior Virginis redemp-
 tio maximè Virginem decuit, ut nunquam dici posset Mater
 Dei Deo inimica exstitisse, et Regina Angelorum subdita Diabolo
 aliquando fuisse. Imò dicit *Arnoldus Carnot. de Christi Natio.*
 § *Nihil.* « Non solum de decencia, sed etiam de justitia fuit,
 » ut illud vas electionis communibus non laxaretur injuriis. »

Ex omnibus his deducitur, piam sententiam præservationis
 B. Virginis hodie tenendam ut certam, et oppositam non esse am-
 pliùs probabilem. Quod sic evidenter probatur: Certum est 1.
 de fide esse, quòd Ecclesia non possit errare in materia morum.
 Certum est 2. cultum Sanctorum (prout est celebratio festi præ-
 servationis Deiparæ) pertinere ad materiam morum; ad mores
 enim utique pertinet præstare B. Virgini Mariæ cultum debitum,
 et indebitum denegare. Si ergo Ecclesia præcipit celebrari fes-
 tum præservationis Dei Matris, et in hoc non potest errare, vera
 et certa debet esse præservationis sententia. Ex quo bene infert
 quidam doctus Auctor recentior in libro nuperrimè Neapoli edito
 anno decurso 1753 cui titulus *Deipara ejusque cultores vindicati*
etc. quòd contraria sententia post Decretum Alexandri VII,
 prout antiquata non est ampliùs nec practicè, nec speculativè
 probabilis.

Imò licet nostra sententia ab Ecclesia nondum sit definita, bene
 tamen potest de fide teneri; nam bene possumus credere de fide
 sententias illas, quas probabile est de fide esse, nimirum Cano-
 nizationem Sanctorum, præsentem Pontificem esse, verum Pon-
 tificem, esto hæ sententiæ non sint ab Ecclesia declarata de fide,
 ut latè probat *Viva in suo Cursu Theolog. p. 4. de Fide ex p. 54.*
cum Suar. Lugo et communiòri. Dicit enim *D. Th. in 3. Sent.*
D. 3. art. 2, quòd credere possumus de fide non solum ea quæ
 habemus per fidem infusam, sed etiam quæ percipimus per con-
 clusiones Theologicas: « Dicitur fides (ait Sanctus Doctor) ac-
 » quiri per scientiam Theologiæ. » In nostro autem casu con-
 clusio Theologica bene eruitur ex mox supra prædictis; si enim
 de fide est Ecclesiam non posse errare in materia morum, et
 cultus præservationis Deiparæ certè ad mores pertinet, bene de
 fide tenere possumus præservationem esse de fide.

265. — Hic ultimò operæ pretium ducimus breviter perpen-
 dendam quæstionem illam, an liceat emittere votum profundendi
 vitam ob defensionem præservationis B. V. Mariæ à labe ori-
 ginali? Negat *Lamindus Pritanius in suo Opere de Moderat. ingen.*
 et eum secuti sunt *Antonius Lampridius de Superst. vitanda, ac*
Ferdinandus Valdesius in suis Epist. Ratio, quia nemo potest ex-
 ponere vitam ad tuendam opinionem humanam, cui falsitas su-

besse potest; opinio autem defendens præservationem Deiparæ à
 culpa originali, quamvis pia, humana tamen est, cùm Ecclesia
 hanc sententiam nondum statuerit niti Revelatione Divina, aut
 Traditione. Affirmant verò valde probabiliter plures Neoterici,
 et signanter Auctor supra enunciatus in citato libro, *Deipara, etc.*
 Distinguere enim oportet sententias purè humanas ab iis quæ
 pertinent ad morum disciplinam, et suo modo ad fidem, prout
 est hæc quæ spectat ad cultum Sanctorum, et præsertim Reginæ
 Sanctorum, quæ præ omnibus Sanctis veneranda est. Quòd au-
 tem sententia præservationis spectet ad cultum Beatæ Virginis,
 patet (ut vidimus supra) ex Bulla Alexandri VII, qui decla-
 ravit festum Conceptionis Dei Matris juxta piam sententiam
 celebrari debere. Præterea, dato quòd hujusmodi sententia esset
 per se humana, tamen cùm referatur in Deum, qui vult, ut fideles
 Sanctos suos, et præcipuè Matrem honore prosequantur, non
 est purè humana, sed religiosa, cùm ad Deum referatur, juxta
 Doctrinam *D. Th. 2. 2. q. 124. a. 5.* ubi docet posse esse Martyrii
 causam, non solum defensionem eorum quæ sunt de fide, sed
 etiam opera omnium virtutum, quæ sunt protestationes fidei;
 en ejus verba: « Omnium virtutum opera, secundum quod refe-
 » runtur in Deum, sunt quædam protestationes fidei, per quam
 » nobis innotescit, quòd Deus hujusmodi opera à nobis requirit,
 » et nos pro eis remunerat; et secundum hoc possunt esse Mar-
 » tyrii causa. » Hic deinde subdit ad 3: « Quia tamen bonum
 » humanum potest effici divinum, si referatur in Deum, ideo
 » potest esse quodecumque bonum humanum Martyrii causa, se-
 » cundum quòd in Deum refertur. » Cùm autem nullum sit du-
 bium esse actum Religionis, cultum exhibere Virgini, celebrando
 juxta piam sententiam festum suæ Conceptionis immaculatæ in
 primo instanti, prout exigit Ecclesia; certum etiam est juxta An-
 gelicam doctrinam hujusmodi cultum bene posse esse causam Mar-
 tyrii. Ergo, si licitum et meritorium est cuique vitam prodere,
 ne ab exhibitione hujus cultûs desistat; tantò magis ei licitum et
 meritorium erit mortem subire pro tuendo hujus cultûs objecto,
 nempe pro B. Virginis à labe originali præservatione, ad quam
 ipse cultus refertur. Hinc Summus Pontifex Benedictus XIV, in
 suo præfato Opere de *Canonizatione Sanctorum l. 1. c. 14,* post-
 quam ostendit Ecclesiam esse propensam versùs sententiam
 præservationis B. Virginis immaculatæ, dixitque neminem ne-
 gare eam esse magis piam et religiosam, n. 13. sic ait: « Inter
 » Martyres ab Ecclesia recensentur, qui occisi fuerunt à tyranno,
 » vel quia sententiam magis religiosam exercebant, vel ne omit-
 » terent exercitium alicujus actûs virtutis, à quo tamen poterant
 » sine peccato cessare. » Et sic jam satisfactum est objectioni
Lamindi, nimirum quòd non liceat vitam profundere pro tuenda
 præservatione Deiparæ, eò quòd talis sententia non sit de fide.

ARTICULUS IV.

Quomodo intelligenda excommunicatio percussoris Clericorum.

264. Verba Canonis. — 265. Quid intelligatur I. per verba, *si quis*? An impuberes? et à quo ipsi possint absolvi? — 266. Quomodo comprehendantur etiam mandantes, consententes? etc. — 267. Quomodo ratihabentes? — 268. Quomodo non impediunt? — 269. An qui tenentur impedire tantum ex caritate? — 270. Quid intelligatur II. per *Clericum*? — 271. Quid per *Monachum*? An Eremitæ? — 272. Quid III. per verba, *manus injecerit*? — 273. An requiratur, ut percussio sit cum peccato mortali; et externè gravi? — 274. Incurrit I. Clericum conspuens, vel aliter gravi injuria afficiens. II. Violenter detinens, etc. III. Persequens eum ut decidat. IV. Apprehendens equum, etc. V. Hæc agens etiam Clerico consentiente. VI. Clericus seipsum percutiens; sed alii id negant. VII. Judex laicus percutiens Clericum, vel Ecclesiasticus percutiens per laicum. — 275. Non incurrit I. Fur clam furans. II. Percutiens jocose, vel casu. An pueri clerici se percutientes? Et an defendentes se, vel suos, aut sua? III. Si absit mortale. IV. Percutiens Clericum per ignorantiam, aut inadvertentiam, aut per iram subitanam. Dub. 1. Quid si quis percutit ignorans alterum esse Clericum, animo tamen comparatus quòd percuteret, etiamsi sciret? Dub. 2. An excuset ignorantia crassa? Dub. 3. Quid, si quis percutit Petrum Clericum credens Paulum Clericum? V. Excusatur etiam Prælati, aut Præceptor percutiens. An Pater? VI. Percutiens Clericum exercentem officium cauponis, etc. vel turpiter agentem, aut sollicitantem uxorem, aut consanguineam in primo gradu. Quando excusetur puella percutiens Clericum sollicitantem? — 276. Quando Episcopus possit absolvere ab hac excommunicatione? — 277. Quæ percussio dicatur *Levis*, quæ *Gravis*, et quæ *Enormis*? — 278. Quot modis percussio levis possit fieri gravis? — 279. Quam possint absolvere à percussione levi, et quam à gravi? — 280. Dub. 1. An in dubio percussio judicanda sit levis, aut gravis? Dub. 2. An incurrat excommunicationem qui venenum dat Clerico?

264. « RESP. Ea sic habet: « Si quis suadente diabolo in Clericum, vel Monachum violentas manus injecerit; anathematis vinculo subjaceat; et nullus Episcoporum præsumat illum absolvere, nisi mortis urgente periculo, donec Apostolico conspectui præsentetur, et ejus mandata recipiat. Ita ex c. *Si quis*, 17. q. 4.

265. — « Dicitur I. *Si quis*: intellige cujuscumque sexûs, aut statûs, etiam impubes; dummodo rationis compos, et doli capax. (Ut habetur ex c. 1. *Mulieres*, et c. *Pueris*. De Sent. excomm. Quamvis impuberes possint absolutè absolvi ab Episcopis, etsi post pubertatem absolutionem petant; *Salmant. de Cens. c. 2. n. 67. ex dicto c. Pueris*. Etiamsi percussio fuerit

enormis, ut dicunt *Pal. D. 3. p. 23. §. 4. num. 6. et Bonac. t. 3. de Cens. in part. D. 2. q. 3. p. 6. n. 18. cum Suar. Mol. Fill. Sayr. et Reg. ex c. ult. de Sent. excomm.*)

266. — « Extenditur autem ad efficaciter mandantes, consententes, et consentientes. »

Rectè dicit *Busemb. efficaciter*, quia, ut hi incurrant excommunicationem, requiritur ut percussio de facto eveniat, atque ipsi per mandatum, consilium, aut consensum, graviter in illam influant; ita communiter *Nao. c. 27. n. 51. Suar. D. 22. sect. 1. n. 55. Salm. c. 4. n. 22. et Bonac. D. 2. q. 3. p. 6. §. 2. num. 1. cum Sayr. Aoil. Mol. Sylo. Fill. etc. ex c. Quantæ et c. Mulieres, de Sent. exc.* An autem incurrat censura in dubio, an mandatum, vel consilium influxerit? Vel si mandatum, aut consilium fuerit revocatum ante executionem? Vide de his dicta n. 39 et 40. Notandum autem hîc, quòd, si quis diceret coram suis: *Cupio vindictam talis Clerici*, bene incurrit excommunicationem, si ex hoc dicto alii Clericum inde percutiant; ita *Croix l. 7. n. 303. Renz. tom. 1. p. 266. quæst. 4. cum Diana, et Aoila, ac Salm. c. 4. n. 22. in fin. cum Con. Sylo. etc. argum. c. ult. de Homic. n. 6.* Intellige, si prævidet ex eo alios percussuros.

267. — « Extenditur etiam ad ratihabentes percussorem suo nomine factam. »

Certum est, quòd ratihabitio sufficit ad incurrendam censuram, ut habetur ex c. *Cum quis*, De Sent. exc. Sed ad hoc requiritur I. ut percussio sit facta nomine tuo, vel in tuam gratiam. II. Ut ratihabitionem externè significes. III. Ut quando evenerit percussio, fueris habilis ad mandatum, vel consilium percussoris, saltem habitualiter; nam si fueris amens, non incurris, secus, si ebrius, aut dormiens; ita communiter *Bonac. D. 2. q. 3. p. 6. §. 2. n. 8. Pal. D. 3. p. 23. §. 2. n. 14. Conc. tom. 10. p. 467. n. 6. Croix l. 7. n. 306. et Salm. c. 4. nu. 25. cum Suar. Sayr. etc.*

268. — « Item non impediunt, saltem si ex officio, aut justitia teneantur, ut Reges, Judices, et cæteri superiores. Item patres, tutores, heri, pædagogi, parochi, etc., quibus aliorum cura demandata est. Ita *Laym. l. 1. t. 5. p. 2. c. 5. n. 6. Bon. d. 2. qu. 3. p. 4. n. 8. ex Molin. et commun.*

269. — « Dixi *Saltem*, etc. quia, si ex caritate tantum teneantur, etiam excommunicari docent *Suar. Caj. Fill. Med. Sayr. etc.* Verùm id probabilis negat *Bon. l. c. ex Nao. Con. Reg. Henriq. Mol. etc.* (Et ita verius tenent *Nao. c. 27. n. 78. Bonac. D. 2. qu. 3. p. 6. §. 2. n. 5. Laym. tr. 5. p. 2. c. 5. n. 6. et Pal. D. 3. p. 23. §. 2. n. 13. cum Holz. et Henr. ac Salm. c. 4. num. 23. cum S. Anton. Pal. Con. Bon. Aoil. Ratio; quia hi tantum percussioni censentur favere (ut loquitur c. *Quantæ*, de Sent. excomm.), qui ex justitia tenentur impedire; non autem qui solum ex caritate, etsi ex odio non impediant, cum ad incurrendam censuram etiam actus exterior requiratur juxta dicta n. 34.)*

270. — « Dicitur II. *Clericum*: quo nomine intelligitur omnis

» prima saltem tonsura initiatus (etiamsi conjugatus, dummodo
 » cum unica virgine), et deferat habitum, serviatque alicui
 » Ecclesiae; item etiam excommunicatus, suspensus, interdicitus,
 » degradatus verbaliter tantum. * (Ita comm. etiam Salm.
 » c. 4. n. 21. Non incurrit verò, qui percutit Clericum bigamum
 » ex reali bigamia; secus autem, si ex similitudinaria, nempe
 » qui in Sacris constitutus Matrimonium contraxerit, et con-
 » summaverit; neque incurrit percussor Clerici, qui habitum
 » deponens sæcularibus negotiis se ingesserit, nec post tertiam
 » monitionem sui Prælati resipuerit. Salm. d. n. 21. communiter.
 » Vide hoc et alia l. 6. n. 827.) *

271. — « Dicitur III. Monachum, intellige quemvis religio-
 » sum, etiam laicum, conversum, novitium, utriusque sexus.
 » Item Tertiarios S. Dominici, S. Francisci, si gestent habitum
 » et vivant in communitate. Item Eremitas subjectos alicui re-
 » gulæ, vel Superiori. »

Unde gaudent privilegio Canonis omnes viventes in communi
 sub aliquo Prælato, ex expressa, vel tacita Papæ auctoritate;
 quamvis in eorum communitate non fiat professio, ita Navar.
 c. 27. n. 70. Suar. D. 21. sect. 1. n. 22. et Bon. D. 2. qu. 3. p. 6.
 sect. 3. n. 16. cum Con. Mol. Fill. Regin. Avila, Graff. etc.
 Idem dicit Fagn. in c. Nullus, de Foro comp. n. 59, de mulieribus
 conviventibus in Conservatoriis, quamvis Religio non sit
 adhuc approbata, quia cum religiosè vivant, censentur personæ
 ecclesiasticæ. Et idem ait Renzius p. 534. q. 11. de Seminariis,
 et pueris Collegiorum, ut sunt Neapoli pueri S. Mariæ
 Lauretanæ, S. Onuphrii, etc.

Eodem privilegio gaudent Eremitæ, qui ex voto, aut pacto ad-
 dicuntur alicui loco sacro, cum subjectione ad Episcopum, ut
 docent Suar. D. 22. sect. 1. n. 22. Fagnan. l. c. Conf. Tourn. t. 2.
 p. 493. Ronc. p. 102. q. 2. et Bon. l. c. Idem dicit Pal. D. 3. p. 22.
 §. 1. n. 14. de Eremitis qui sub aliqua regula, et obedientia vi-
 vunt, edito obedientiæ, aut paupertatis voto. Communiter verò
 docent præfati AA. minimè gaudere Eremitas vagos qui habitum
 singularem gestant, licèt inserviant alicui Ecclesiæ, etiam ex
 commissione Episcopi, ut Fagnan. l. c. num. 59 ex Decis. Rotæ
 Romanæ.

272. — « Dicitur IV Manus injecerit: per quod intelligitur
 » quævis contumeliosa actio exterior mortalis, circa Clerici per-
 » sonam, vel res ei adhærentes, sive fiat manu, sive baculo, gla-
 » dio, etc. Bonac. d. 2. q. 4. pag. 1.

273. — Ad incurrandam igitur hanc excommunicationem, re-
 quiritur ut percussio sit mortaliter peccaminosa, et etiam externè
 gravis, ut docent Bonac. D. 2. q. 3. p. 6. sect. 1. §. 1. ac Cajet.
 Mol. Pignat. etc. ap. Croix l. 7. n. 301. Quare non incurrit, qui
 tantum signum facit percussione, et non percutit; ut Salm. c. 4.
 n. 27. Conc. p. 467. n. 7. Tourn. p. 493 et alii passim. Sed hic
 rectè notant Pal. D. 5. p. 23. §. 2. n. 2. Suar. D. 72. sect. 2. n. 26.
 Croix l. c. cum Sporelli, et Bonac. d. 3. n. 2. cum Con. Fill. et

Reg. quòd semper ac percussio existimetur graviter injuriosa,
 ratione reverentiæ Clerico debitæ, sufficere ad censuram quævis
 percussio levis, etiamsi levissimus tactus physicus intercedat.
 Advertendum cum communi DD. (ut notat Croix ib.) quòd hic
 Canon, prout in favorem Clericorum emanatus, non strictè, sed
 latissimè intelligendus sit

Ex his resolves :

274. — « I. Hanc excommunicationem incurrit I. Qui talem
 » conspuat, conspergit aqua, pulvere, conspurgat luto, evellit
 » crimem, lacerat vestem, eripit aliquid per vim, et injuriam de
 » ejus corpore, verbi gratia pileum, pallium, etc. ita ut actio sit
 » graviter injuriosa. Bon. l. c. Laym. c. 5. II. Qui concludit, aut
 » violenter detinet carcere, vel loco, unde sine dedecore non po-
 » test exire. *ibid.* III. Qui persequitur, ut in flumen, fossam
 » incidat, equo decidat, etc. *ibid.* * (An autem incurrat is qui
 » Clericum insequens, præter intentionem, et prævisionem,
 » est causa ut ille cadat? Negat Bonac. D. 2. q. 3. p. 6. sect.
 » 1. §. 1. n. 5. cum Silo. et Renz. t. 1. p. 577. q. 6. et meritò
 » probabile putat Croix l. 7. n. 308, quia tunc casus merè
 » per accidens se habet. Sed non minus probabiliter affirmat
 » idem Croix cum Sporelli; hinc dicit cum eod. Sporelli Fag-
 » nan. etc. (et huic consentit ipse Bon. l. c.) non excusari ab
 » excommunicat. explodentem sclopum in Clericum, qui ob metum
 » exanimis caderet, licèt globus eum non tangeret, quia tunc ex-
 » plodens est causa per se talis læsionis.) * IV. Qui manus
 » violentas injicit in equum, cui is insidet, occidendo, vulnerando,
 » cædendo, sistendo per frænum; quæ actio, licèt sit levis res-
 » pectu corporis, non tamen respectu honoris, ib. * (Idque do-
 » cent comm. Suar. Pal. Bonac. et alii cit. n. 273. ac Salm. c. 4.
 » num. 26 et 27. cum Laym. Avila, etc.) * V. Qui aliquid
 » supradictorum facit, etiam Clerico consentiente, dummodo
 » sit injuriosus ordini Clericali. Laym. l. c. * (Ita comm. Suar.
 » Bonac. Con. et alii cum Salm. c. 4. n. 25. ex c. Nemo, 11. q. 5.
 » et ex c. Contingit, De Sent. excom. Clericus autem consentiens
 » ex eod. c. Contingit, etiam subest excommunicationi, sed hæc
 » est tantum ferendæ sententiæ, ut bene advertunt Bonac. et
 » Croix l. 7. nu. 305. dum in d. textu dicitur: Si quis Clericus
 » sponte se subjecerit, excommunicetur. Hoc tamen intelligendum
 » si talis percussio, non obstante consensu Clerici, non desineret
 » esse injuriosa; nam secus esset, si consensus auferret injuriam,
 » putà si Clericus petat cædi ab alio, ut luat sua peccata; Salm.
 » c. 4. n. 20. in fin. cum Con.) * VI. Clericus si seipsum ex ma-
 » litia, vel passione (secus si ex devotione) percutiat injuriosè;
 » Laym. l. c. ex Nav. * (Ita cum Busemb. tenent Suar. D. 22.
 » sect. 1. n. 59. et Bonac. D. 2. q. 3. p. 6. sect. 2. n. 7. cum Nav.
 » Con. Sayr. Avila, etc. Sed meritò oppositum putant probabile
 » Pal. D. 3. p. 22. §. 2. num. 4. Diana p. 9. tr. 4. R. 7. et Croix,

» l. 7. n. 310. cum Tolet. Barb. Turrian. Pasqual, et Delbene,
 » quia revera Canon videtur tantum loqui de altero Clericum læ-
 » dente.) * VII. Qui percutit Clericum etiam meritum, si fiat
 » vel per quem non debet, ut si morte dignus puniatur a iudice
 » seculari, vel modo illicito, ut si à Prælato puniatur per laicum.
 » Bonac. loc. cit. ex Nav. Sayr. Suar. Fill. Conc. etc. Vide
 » Laym. c. 5.

275. — « 2. Non incurrit I. Fur, qui clam abscondit crume-
 » nam, vel vestem tollit Clerico; quia non est actio violenta, sed
 » fraudulenta. * (Secus, si violenter auferat, ut Laym. de cens.
 » c. 5. n. 5. cum Caj. Con. Suar. Mol. et Salm. eod. tit. c. 4.
 » n. 26. cum Pal. Avila, etc. comm. quia tunc actio, etsi non cor-
 » pus Clerici, lædit tamen honorem.) * II. Si percussio sit jocosa
 » (Quamvis sit gravis, et etiam cum aliqua ira irrogetur, modo
 » non pertingat ad peccatum mortale, ut rectè dicunt Pal. D. 3.
 » p. 23. §. 3. n. 2. Bon. D. 2. q. 3. p. 6. sect. 4. n. 3. et Salm. c. 4.
 » n. 28. cum Avila et Tamb. ex c. 1. de Sent. excom. ubi dicitur:
 » Nec Clerici (excommunicantur), si sunt plenæ ætatis, et non
 » ex odio (intelligitur gravi), vel invidia, vel indignatione, sed
 » levitate jocosa se ad invicem percutere contingat) * vel casualis,
 » v. g. si janitor vel apparitor turbam arcens percutiat Clericum;
 » item si pueri habentes primam tonsuram se pugnis percutiant;
 » Bon. l. c. ex Mol. Fill. Con. etc. * (Imò etiam in Minoribus
 » constituti; et quamvis sanguis è naribus effundatur, ut Salm.
 » c. 4. n. 28. Pal. l. c. n. 2. cum Laym. Con. et Mol. ac Bon.
 » l. c. sect. 1. §. 1. n. 14. cum Fill. et Avila, quia regulariter
 » percussio puerorum non reputatur graviter injuriosa; idque
 » admittit Sotus ap. Salm. loc. cit. etiamsi percussio fuerit gravis;
 » hoc tamen intelligendum, si hæc non fuerit intentia) * item si
 » percussio fit ad defendendum se, vel vitam suam, vel uxoris,
 » parentum, filiorum, vel res suas, cum moderamine tamen
 » inculpata tutelæ. Laym. infra. III. Et denique, quando-
 » cunque percussio ob levitatem, vel imperfectionem actûs
 » esset mortalis, illata laico, ut docent Cajet. Avila, et Sa: quod
 » tamen Suar. universaliter non admittit. Vide Bon. l. c. IV. Si
 » fiat in tenebris, vel Clericum non agnoscas, quòd habitum non
 » gestet, quia ignorantia excusat. »

Sic etiam excusat ira subitanea, quæ efficiat, ut non plenè adver-
 » tatur quod fit, ut communiter Suar. D. 22. sect. 1. n. 50. Bon. D. 2.
 » q. 3. p. 6. sect. 4. n. 3. Laym. l. 1. tr. 5. p. 2. c. 5. n. 8. Pal.
 » D. 3. p. 5. §. 3. n. 3. cum Con. et Salm. c. 4. n. 28. Sed hic dubit.
 » I. an incurrat excommunicationem qui percutit aliquem, igno-
 » rans esse Clericum, sed animo ita comparatus, ut si sciret, etiam
 » percuteret? Affirmant Coo. Ugol. etc. ap. Croix l. 7. n. 314. Sed
 » communiùs, et probabiliùs negant Sanch. Dec. l. c. 10. n. 16.
 » Suar. D. 4. sect. 8. n. 8. Bon. de Cens. in comm. D. 1. q. 2. p. 1.
 » n. 14. cum Vas. Mol. et Fill. item Pal. et Nav. ap. Croix l. c.
 » quia in ignorantia concomitante adest tantum voluntas inter-
 » pretativa, quæ non est vera voluntas. Secus verò dicendum, si

percutiens jam dubitaret, an ille esset Clericus, ut bene docet
 » Bon. ib. n. 18. cum Avila. Et idem tenent Suar. n. 10. Sanch.
 » n. 14. Croix d. n. 314. ac Bon. n. 21. cum Fill. Avila, et aliis, si
 » quis Clericum percutiat ignorans esse Clericum, sed intendens
 » eum percutere, sive laicus ille sit, sive Clericus. Dubit. 2. an ab
 » incurrenda excommunicatione percussio Clerici excuset igno-
 » rantia crassa? Affirmant Sylo. Abb. Felin. etc. ap. Sanch. de
 » Matr. l. 9. D. 32. n. 41. quia (ut aiunt) illud, suadente Diabolo,
 » importat dolum, qui non reperitur in ignorantia crassa, sed me-
 » rito id reprobant Croix l. 7. n. 314 et Sanch. l. c. cum Coo. Ta-
 » bien. et aliis, quia tò suadente diabolo, tantum importat percus-
 » sionem cum peccato gravi. Dubit. 3. an incurrat qui percutit
 » Petrum Clericum, reputans Paulum Clericum? De hoc vide
 » dicta Tom. 2. l. 3. n. 628. v. Q. I. ubi sententiam affirmativam
 » tenuimus.

« V. Si prælatus, præceptor, pater subditum in minoribus
 » constitutum correctionis causa (licet ira accedat) percutiat
 » moderatè, habita ratione culpæ. * (Ita etiam Salm. c. 4. n. 29.
 » cum Bon. Avil. etc. et idem dicunt Salm. ib. de consanguineo,
 » qui percutit Clericum, cujus curam habet, ex c. Cum voluntate.
 » 54. §. Si quis, de Sent. excom.) * Imò Prælatus et Præceptor
 » Ecclesiasticus potest etiam in majoribus constitutum castigare.
 » * (Intellige semper moderatè; nam S. C. declaravit excommu-
 » nicatum quemdam Parochum, qui Clericum suum discipulum
 » correctionis causa in capite pluries percusserat, et deinde pug-
 » nis et baculo verberavit, ut refert P. Zach. Adn. ad Croix
 » l. 7. n. 318. qui ib. obeamdem rationem non excusat ab excom-
 » municatione Prælatum si Religiosum cum excessu verberet,
 » pede trumat, aut similia faciat.) * An idem possit pater, con-
 » trovertitur in utramque partem probabiliter. Vide Laym. loco
 » mox citando. »

Quær. an pater possit verberibus Clericum punire? Certum
 » est posse, si Clericus est in Minoribus, ex dicto c. Cum voluntate.
 » 54. §. Si verò, de Sent. excom. ubi id conceditur omnibus illis, « qui
 » aliquos de familia sua, vel propinquos inferiorum graduum,
 » ut cohibeantur à suis insolentis duxerint corrigendos. » Du-
 » bium est an possit, si Clericus est in Sacris constitutus? Prima
 » sententia negat: et hanc tenent Laym. l. 1. tr. 5. p. 2. c. 5. n. 9.
 » Pal. D. 3. p. 23. §. 3. n. 8. cum Host. Panor. Ang. Mol. etc.,
 » quia nullibi habetur, quòd pater possit manus injicere adversus
 » Clericos in Sacris. Hæc est probabilis, at sententia affirmans
 » videtur probabilior, et hanc tenent Suar. D. 22. sect. 1. n. 49.
 » Bon. D. 2. q. 3. p. 6. sect. 4. n. 4. Conc. t. 10. p. 468. n. 8. Tourn.
 » t. 2. p. 449. et Salm. c. 4. n. 30. cum Valent. Bann. Con. et Avil.
 » Et probatur ex c. 1. de Sent. excom. ubi excusatur Magister, si
 » scholarem Clericum (quamvis sit plenæ ætatis, ut ibi præmittitur,
 » unde includitur etiam Clericus constitutus in Sacris) intuitu
 » disciplinæ, vel correctionis percusserit. Si ergo non solum causa
 » disciplinæ, sed etiam correctionis potest Magister Clericum per-

cutere, tanto magis poterit Pater, cui principaliter et de jure naturali incumbit compescere insolentias filiorum.

« VI. Si percutiatur realiter degradatus, vel bigamus, vel exercens publicè officium cauponis, vel macellarii, vel scurræ, et ter monitus non cesset, vel inventus turpiter agens cum uxore, matre, sorore, vel filia, vel denique mulierem ipso facto sollicitans ad turpitudinem, quia perdit privilegium. Vide *Laym. l. 1. tr. 5. p. 2. c. 5. Fill. l. 15. c. 1.* »

Ita ex c. *Si verò 3. de Sent. ex c.* ubi excusatur à censura qui in Clericum cum uxore, sorore, vel filia propria turpiter inventum manus injecerit violentas; secus mulier illa non sit ita proxima in consanguinitate. Hinc *Fill. tr. 15. c. 1. q. 6. n. 12. Laym. l. 1. tr. 5. p. 2. c. 5. n. 8. et Bon. D. 2. q. 3. p. 6. sect. 4. n. 7. cum Mol. Con. etc.* communiter non excusant percussorem Clerici inventi cum avia, aut nepte. Putant verò *Nav. c. 27. n. 84. et Bon. l. c. n. 6. cum Mol. Con. et Avila*, excusari Maritum, si ex industria se abscondit expectans Clericum id ignorantem, ut deprehensum in adulterio occidat; secus si conventionem facta cum uxore se abscondat, cum jura nunquam intendant fraudes patrocinari. Sed etiam in primo casu rectius *Laym. loc. cit. cum Nav. contradicit Bonac.* quia tunc minimè verificatur quòd vir inveniat Clericum, dum cum expectat; hic enim ideo excusatur, quia (ut ait *Glossa*) nequit compescere subitanam iram, ad quam potius tunc se excitaret. Dicunt autem *Suar. D. 22. sect. 1. n. 37. Bonac. l. c. n. 8. Tourn. p. 494. et Salm. cap. 4. n. 31. cum Pal. Laym. Con. etc.* bene excusari virum, si occidat Clericum inventum cum uxore in loco suspecto, vel cum ea colloquentem post monitionem quòd se absteineat à tali colloquutione. Notant item *Tourn. l. c. Conc. p. 469. et Croix. l. 7. n. 307. cum Nav. Sylv. Ang. etc.* tunc tantum excusari virum percutientem talem Clericum, quando percussio fit in ipso facto, vel continuo post adulterium: tunc enim solùm acer ille doloris sensus meretur indulgentiam. Excusatur etiam mulier percutiens Clericum qui eam sollicitat, si non possit illum verbis avèrtere. Unde si Clericus tantum verbis tentat, verbis tantum hunc debet repellere, nisi ille sit adeo importunus, ut non valeat foemina per sola verba ab eo liberari; ita *Suar. D. 22. sect. 1. n. 23. et Salm. c. 4. n. 31. cum Sylv. Avila, Sayr. etc.* Hoc tamen intelligendum, si ex tali sollicitatione constituatur mulier in aliquo morali periculo labendi saltem in peccatum cogitationis.

276. « Resp. 2. Etsi hæc excommunicatio sit reservata Papæ, potest tamen Episcopus ab ea absolvere his casibus: 1. Quando percussio, etsi mortalis, est tamen prudentum judicio levis, comparata cum enormi * (*ita ex c. Pervenit, de Sent. exc.*) *, v. gr. si fiat palma pugno, aut lapide non relinquente vestigium, et secundum *Anton. et Dian. p. 9. t. 4. Res. 19.* nisi notabilem injuriam, et magnum scandalum pariat, qualem negat esse, si quis Sacerdotem pugno percutiat in faciem, licet guttæ sanguinis effluant. * (*Ita etiam Viva q. 5. Art. 3. n. 8. cum Dian. et*

Glossa.) * Enormis vero erit, si membrum proscindatur, co-piosus sanguis fundatur, vel etiam ratione dignitatis personæ, ut si percutiatur Episcopus, vel Abbas etiam alapa. 2. Si percussor sit impubes, pauper, æger, senex, mulier, cæcus, claudus, servus, filiusfamilias, vel non sui juris, uti et regulares, ac moniales invicem verberantes; item si sint homines delicati, et quotquot habet legitimum impedimentum, ut non possint ire ad Papam, aut ejus Legatum; vel si dubium sit de excommunicatione, *Fill. l. 15. c. 6. n. 35. et seq.* Deinde si sit occulta. V. supra *hic c. 1. d. 6. et Dian. p. 9. t. 4. R. 63.* In quibus omnibus casibus pro foro conscientiæ potest etiam facultas absolventi impetrari (gratis quidem) ex Pœnitentiaria Romana à majore Pœnitentiario, ut supra *hic lib. 1. t. 2. c. 4. in Append.* »

277. — Oportet igitur distinguere: alia est percussio *Enormis*, alia *Mediocris*, sive gravis, alia *Levis*, quæ non jam dicitur levis, quia importat tantum peccatum veniale; ad incurrandam enim excommunicationem semper requiritur culpa gravis; sed dicitur levis respectu ad gravem et enormem. Hujusmodi distinctio communiter à DD. assignatur, et colligitur à Constitutione in *Extrao. Perlect.* quæ in extensum refertur à *Nav. Man. c. 27. n. 91. (pag. mihi 547.)* ibique ab aliis attribuitur Innoc. IV, et ab aliis Pio II, sed *Navar.* eam attribuit Joanni XXII. Cæterum communiter AA. illam admittunt, ut *Cabass. T. J. l. 5. c. 2. n. 6. et Pal. Bon. Ronc.* et infra citandi. In præfata autem *Extrao.* sic legitur: « Respondemus percussorem levem esse pugni, palmæ, manûs, pedis, digiti, aut baculi, aut lapidis, quæ nullam maculam, neque suggillationem carnis relinquit neque abscondit membrum, sine extractione dentium, sine avulsione multorum capillorum, sine effusione multi sanguinis. Nolumus tamen dicere, quòd hujusmodi levis percussio, ut pugni, aut unguis, fiat atrox ob multi sanguinis effusionem. Ad judicandum tamen, quæ læsio sit levis, mediocris, aut enormis, volumus diligenter perpendi, non solum factum, sed etiam qualitatem ejus et modum percutiendi cum omnibus suis circumstantiis loci, personæ et aliis. Personæ, si est Magister, Judex, Prælat, Pater, Patronus, aut Dignitas, percussus injustè à subdito, aut ab alio se viliori, quia ex hoc interdum censentur graves injuriæ, quæ ex se sunt leves, aut mediocres. Et quia conditio negotii non patitur integram determinationem hujus rei, relinquimus tuo arbitrio, ut declares quæ sit levis, et quæ enormis injuria, admonentes ut potius declares in dubio esse percussorem gravem, et ab ea non posse absolvere, quàm declarando levem esse, occasionem præbeas lædendi Statum Ecclesiasticum. »

Hinc dicunt DD. esse percussorem *mediocrem* illam qua extrahitur dens, vel capillorum copia evellitur, aut fit suggillatio carnis, qua sanguinis copia effunditur absque gravi læsione, vel injuria; ita *Bon. d. 2. p. 6. sect. 5. n. 8. et Ronc. p. 104. q. 1. R. 3.* Percussionem verò enormem dicunt idem *Bon. et Ronc. ac Pal.*

D. 3. p. 23. §. 4. n. 2. *Tourn. t. 2. p. 495. et Conc. p. 468. n. 9.* esse, si magna intervenit vulneratio vel magna sanguinis effusio aliunde quam è naribus, vel magna injuria.

278. — Communiter autem advertunt præfati AA. et alii, quod sæpe percussio levis possit evadere gravis vel enormis ratione circumstantiarum, nimirum I. Ratione personæ læsæ, prout Abbas, Prælati Monasterii, aut Judex, Herus, aliusve in dignitate constitutus, dicunt *Pal. Bon. Conc. Tourn. et Ronc. II. cc.* II. Ratione personæ lædentis, ut si Officialis laicus auctoritative percutiat Clericum, vel plebeius Ecclesiasticum nobilem: *Suar. D. 22. Sect. 1. n. 91. Ronc. l. c. et Bon. d. num. 8. cum Navarr. Mol. Fill. et Reg.* III. Ratione personæ coram qua fit percussio, nempe si fit coram Prælato, aut alia persona in dignitate constituta, *Bon. Ronc. et Pal. cum Mol.* IV. Ratione scandali, nempe si Monachus cum gravi scandalo Clericum secularem percutiat; *Viva de Censur. q. 5. a. 3. n. 8. Ronc. l. c. et Bonac. ib.* qui addit idemesse, si quis percutiat Clericum in Claustro coram Regularibus. V. Ratione loci, nempe si percussio fit in Ecclesia, vel platea; *Cabassut. T. J. l. 5. c. 2. n. 6. Pal. Conc. Tourn. et Ronc.* VI. Ratione temporis, ut si quis percutiat Clericum sacris vestibus indutum, vel dum vacet publicis Officiis in choro, vel in actu Processionis, aut publicæ supplicationis. *Cabass. Pal. Tourn. et Ronc.* VII. Ratione injuriæ, ut si quis Clericum denudet, vel atramento aut stercore ejus vultum fœdet, ut *Cabass. l. c.*

279. His positis, sciendum quòd à percussione levi, etiam publica, possint absolvere Episcopi, ut docent communiter DD. cum *Bon. D. 2. q. 3. p. 7. sect. 5. n. 3.* et patet ex c. *Pervenit, de Sent. exc.* Et sic pariter eorum Vicarii Generales, quia hoc habent Episcopi de jure ordinario, ut *Sanch. de Matr. l. 3. D. 7. n. 10. et Bonac. l. c. p. 6. s. 5. n. 4. cum Mol. Reg. Lazar. etc.* vide dicta n. 224. Utràm autem possint ab ea absolvere habentes jurisdictionem quasi Episcopalem? vide dicta n. 79. A percussione verò enormi, aut mediocri, si est publica, potest absolvere tantum Papa, aut Legatus à Latere, qui gaudet auctoritate Pontificia, ex c. *Ad eminentiam, de Sent. exc.* Item possunt etiam Legati missi ad aliquam Provinciam, ex c. *Penult. de Offic. Legati.* Si verò percussio fuerit occulta, possunt ab ea absolvere etiam Episcopi, ex c. *Liceat 6. in Sess. 24. Trid.* Et à publica etiam mulieres ex c. *Mulieres de Sent. exc.* Et hoc etiamsi percussio fuerit enormis ut *Viva q. 5. a. 5. n. 10. cum Suar. Mol. et Fill.* Et sic pariter possunt absolvere impuberes, etiamsi hi post pubertatem absolutionem petant, *Viva l. c. cum iisd. AA. ex c. Pueris fin. eod. tit.* Item eos qui collegialiter vivunt, si percussio fuerit gravis, non verò si enormis; vide dicta num. 88. circa fin. ad n. X. Item omnes impeditos adire Romam juxta dicta c. n. 88. Quos autem, et quando Prælati regulares possint absolvere subditos, et alios ab hac excommunicatione, vide dicta n. 107. Bene autem advertit *Croix l. 7. num. 325.* quòd pro absolutione censuræ ob

percussionem Clerici etiam publicam potest recurri ad S. Pœnitentiariam.

280. — Dubit. 1. An in dubio percussio judicanda sit levis, aut gravis? *Bordon. ap. Vivam q. 5. a. 3. n. 8.* dicit censendam esse levem. Sed omnino dicendum est oppositum cum *Bon. D. 2. q. 3. p. 6. sect. 5. n. 8. Viva, et Ronc. l. c. ac Conc. p. 468. n. 9.* qui testatur esse commune, et patet ex cit. *Extrao. Perlectis n. 227.* ex verbis illis: « Admonentes, ut potius declares in dubio esse » percussione gravem, et ab ea non posse absolvere. » Ibi datur ratio, « ne occasionem præbeas lædendi statum Ecclesiasticum. »

Dubit. 2. An incurrat hanc censuram qui Clerico venenum præbet? Adsunt quatuor sententiæ. *Prima*, quam tenent *Avila, et Rodriq. ap. Dian. p. 9. tr. 4. R. 36.* absolute negat nisi venenum per vim præbeatur ad potandum, nam alias (ut aiunt) non fit violentia personæ, sed naturæ; sed merito *Diana loco citato* hanc opinionem rejicit, cum sit contra communem; et *Renzius t. 1. p. 578. quæst. 9.* refert anno 1640 eam fuisse expunctam ex *Summa Rodriq.* ob mandatum S. Inquisitionis in suo expurgatorio. *Secunda* sententia, quam tenent *Fill. tr. 11. n. 126. et Suarez,* ac alii *ap. Croix l. 7. n. 302.* dicit non incurrere censuram, nisi morte secuta; sed neque hæc opinio videtur satis probabilis. *Tertia* sententia, quam tenet *Croix l. c. cum Beia, et Sperelli,* dicit hunc ab initio incurrere, quia venenum de se est aptum statim lædere. *Quarta* demum sententia communior, quæ videtur mihi probabilior dicit non incurrere, nisi postquam venenum inceperit lædere. Ratio, quia ad incurrendam censuram Canonis non requiritur mors, sed requiritur quidem effectus secutus, nempe violentia illata; antequam autem venenum lædat, non adest effectiva violentia, sed tantum actio apta ad violentiam inferendam; ita *Bon. D. 2. q. 3. p. 6. sect. 1. §. 1. n. 6. Viva q. 5. a. 4. n. 2. et Diana l. c. cum Squillante,* quibus adhæret etiam *Renzius l. c.*

ARTICULUS V.

Quæ sint excommunicationes Papæ reservatæ per Bullam Cœnæ.

281. De excommunicatione in retinentes, legentes, etc. libros Hæreticorum. — 282. Ad quam incurrendam, requiritur I, ut Auctor sit hæreticus. An legi possint libri Infidelium, vel Hebræorum? — 285. II. Ut liber hæresim contineat, vel de Religione agat. Quid, si error abradatur? vel si Auctor non sit damnatus ut hæreticus? Quid, si quis legat ad confutandum Hæreticum? — 284. III. Ut legatur materia notabilis. — 285. IV. Ut scienter legatur, etc. — 286. Non incurritur I. Si legas librum referentem verba Hæreticorum. II. Si legas Scholia Hæreticorum. — 287. An prohibeantur libri Philosophici, vel qui incidenter hæresim continent? — 288. Quinam libri prohibentur in Indice? — 289. Quot Classes librorum prohibitorum Index constituat? — 290. Ad quem spectet libros prohibere? — 291. An liceat ex curiositate, etsi cum licen-